

سروش بنگال

سیری در سیرهٔ رابیندرانات تاگور، شاعر برجسته هند

تالیف:

دکتر محمد نعمانی

انتشارات باران بهار

تهران-۱۴۰۲

سرشناسه	: نعمانی، محمد، ۱۳۴۵-
عنوان و نام پدیدآور	: سروش بنگال : سیری در سیرهٔ رابیندرانات تاگور، شاعر برجسته هند/تالیف محمد نعمانی.
مشخصات نشر	: تهران: باران بهار، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۲ ص.: مصور (رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۳-۹۴۷۵۹-۰-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۶۵ - ۲۷۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	: سیری در سیرهٔ رابیندرانات تاگور، شاعر برجسته هند.
موضوع	: تاگور، رابیندرانات، ۱۸۶۱ - ۱۹۴۱ م.
موضوع	: Tagore, Rabindranath
موضوع	: تاگور ، رابیندرانات، ۱۸۶۱ - ۱۹۴۱ م. -- نقد و تفسیر
موضوع	: Tagore, Rabindranath -- Criticism and interpretation
رده بندی کنگره	: ۱۷۲۵PK
رده بندی دیویی	: ۳۴۱۴/۸۹۱
شماره کتابشناسی	: ۹۲۰۸۵۵۵
۱.	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سروش بنگال

سیبری در سیرهٔ رابیندرانات تاگور، شاعر برجسته هند

تألیف: دکتر محمد نعمانی

ناشر: باران بهار

چاپ: اول ۱۴۰۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۷۵۹-۵-۹

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،

پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نماير: ۶۶۴۸۰۸۸۲

قیمت ۲۳۰۰۰۰ تومان

همهٔ حقوق برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

گفتار نخست.....	۹
فصل ۱: نگاهی به هند و زندگی و آثار تاگور.....	۱۵
۱.۱ مروری مختصر بر تاریخ، جهان‌بینی و پیشینه فرهنگ و تعلیم و تربیت هند.....	۱۵
هند قبل از میلاد.....	۲۱
۱۸۰۰/ ۱۵۰۰ مهاجرت آریایی‌ها به هند عصر سرایش کتاب‌های افسانه‌ای و مقدس هندو (عصر وداها).....	۲۱
دوره برهمنی.....	۲۴
تربیت بودایی.....	۳۰
هند تا بعد از میلاد: دوره‌های حماسی، سوتراها، و مدرسی (قرن ۲ تا ۶ میلادی).....	۳۶
دوره حماسی.....	۳۶
دوره سوتراها.....	۳۷
دوره مدرسی (اسکولاستیک).....	۳۸
دوره اسلامی در هند.....	۳۹
تعلیم و تربیت هند قدیم در یک نگاه.....	۴۴
هند جدید.....	۴۸
نظام تعلیم و تربیت هند در دوران استعمار (پیش از استقلال).....	۴۸
۱.۲ نگاهی به زندگی و آثار تاگور.....	۵۴
گاه‌شمار زندگی: تاگور در یک نگاه.....	۶۹
فصل ۲: فلسفه و جهان‌بینی تاگور.....	۷۳
۲.۱ فلسفه.....	۷۳
۲.۲ فلسفه هند.....	۸۰
۲.۳ فلسفه و جهان‌بینی تاگور.....	۹۱
۲.۳.۱ ایدئالیسم.....	۹۲

۱۰۰	گیتی‌شناسی	۲.۳.۲
۱۱۳	عرفان	۲.۳.۳
۱۱۹	جایگاه مذهب و معنویت	۲.۳.۴
۱۲۸	فلسفه زندگی	۲.۳.۵
۱۳۸	دیدگاه انسان‌شناختی	۲.۳.۶
۱۵۲	آزادی	
۱۶۳	تفکر خلاق، نقاد و مستقل	

فصل ۳: فلسفه، و دیدگاه سیاسی، اجتماعی ناگور.....۱۷۱

۱۷۱	فلسفه اجتماعی	۳.۱
۱۷۴	فلسفه سیاسی	۳.۲
۱۷۵	سیره اجتماعی سیاسی ناگور	۳.۳
۱۷۸	توجه به محرومان و روستاها	

فصل ۴: فلسفه، آراء، و تجارب تربیتی ناگور.....۱۸۳

۱۸۳	فلسفه	۴.۱
۱۸۴	تربیت	۴.۲
۱۸۶	فلسفه و آراء تربیتی ناگور	۴.۳
۱۹۵	طبیعت‌گرایی	۴.۳.۱
۲۰۸	اهداف تربیتی	۴.۳.۲
۲۱۸	معلم	۴.۳.۳
۲۲۴	برخی از تجارب تربیتی مهم ناگور	۴.۳.۴
۲۲۵	استفاده از زبان مادری	۴.۳.۴.۱
۲۲۷	فرهنگ همکاری و مشارکت	۴.۳.۴.۲
۲۲۷	آموزش از راه تجربه مستقیم	۴.۳.۴.۳
۲۲۹	آموزش دختران و زنان	۴.۳.۴.۴
۲۳۴	ملاحظه نقش هنر	۴.۳.۴.۵

۲۳۹ تربیت جهانی ۴.۳.۴.۶

۲۴۶ انتقاد از رویکردهای تربیتی زمان ۴.۳.۵

۲۶۳ سخن پایانی

۲۶۵ منابع

گفتار نخست

شما آنقدر توانایی دارید که ارزش زیستن را دریابید و از حیاتی شایسته بهره‌مند شوید.

هویت و ارزش زندگی فراتر از آن است که فقط دغدغه خوردن

خوراکی‌ای لذیذ یا خریدن پوشاکی شیک و تمیز را داشته باشید ، به شرکت در جشنی مجلل و گذراندن تعطیلات و اوقات فراغت در منطقه‌ای تماشایی و مفرح بیندیشید ، برای اخذ مدرک

و امتیازی و قرار گرفتن در منصبی خود را به زحمت و عُسرت بیندازید ، با تصوّر خرید خودرو یا خانه‌ای به خواب روید ، اوقات نفیس و بی‌بدیل عمرتان را به محاسبه بدهی‌ها و طلب‌ها و پرداخت قبض‌ها بگذرانید و و

لازمه شکوفایی زندگی و تجربه برزندگی آن چیز دیگری است .
لگام مرکبتان را که رها سازید چه می‌شود ؟ تنفسِ صحت و قیمت‌تان به شماره خواهد افتاد و واژگونی ، سقوط و تصادم قطعی است
....

خوب بشنویم ! گویی رویدادهای زندگی در گذر شتابانشان با ما حرف می‌زنند . لیکن چسان بایدگفتار گوینده را شنونده بود و پیامش را نیوشنده؟ باید چه چیزی را دانست و چه راهی را پیمود ؟ چگونه باید با اینهمه اسرار، مجهولات ، نیازها و بحران‌های روزگار مواجه شد ؟

دیدگان جان را که بگشاییم هشارِ منقوش بر صحیفهٔ ملونِ باطنِ زندگی را خواهیم یافت که برای خوشبختی، چیزهایی بیشتر از بشاشت معمول و وجد و لذت مرسوم وجود دارند.

گوش شنوای حقیقت حیات به سمت ماست و منتظر تا ندای خالصانهٔ ما را برآید.

ندایی که راوی روایت اجابت است و حاکی حکایت عنایت. بانگی که هویت بیداری و امید را سر می‌دهد و پروازِ پرندهٔ عزم و اراده‌ای تازه را شرح. ندایی برای مبارزه و استقامت به منظور استنباط و تضمین کرامت که امروزه البته کاری است غامض و شاق. توانمندگردانی خویشان برای خروج از انزوای جمود و حاشیهٔ خمود و نبرد با سیطرهٔ هوس و استیلای جهلِ سراسر دُنس. ندایی رهنمون برای داشتن دانش بهترین روش و پوییش تجربهٔ فحوای مطهر منش.

نیکوترین زندگی را آنگاه خواهید داشت که معنای آن را بیابید. چیزی بالاتر از مضمون مرسوم خوشبختی که برای شکوفایی‌اش حاجتی نیست ابتدائاً حماسه‌ساز بوده و خارق‌العاده عمل کنید. کافی است با خود و با عالم، صادق و مهربان باشید. بگذارید لطافت ناب زندگی به شما لبخند بزند. به آغوش متبسم طراوت طبیعت بجهید و از پنجرهٔ بصیرت به حرکت خرامان و کرشمهٔ مضمون زندگی چشم بدوزید. بدانید که چه فکر و احساسی دارید و به کدام سو روانید. برای عزت نفس، آرامش و امیدواری به جنبش درآیید و پاسخگوی صلاح و شادکامیِ درخور خود و دیگران باشید.

کمال وضعیتی را برای جسم و روان و منش‌تان تدارک ببینید و در صحنهٔ زندگی، راسخ و وثیق گام بردارید. بدانید که گاه زندگی در موسم

و فهم واقعیات آن دشوارتر از آن چیزی است که می‌پنداریم . باید نگاه ، احساس و ذهنی گرانمایه را داشت و پروراند و تغییرات را سازگارانه در خدمت سعادت حال و آتی درآورد .

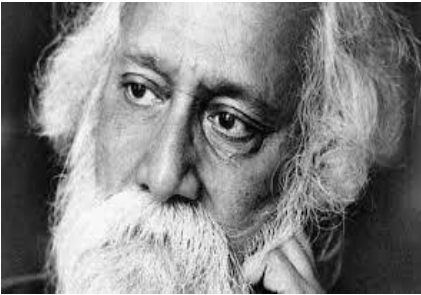
اکنون وقت ایجاد دگرش برای شروعی بهتر است . استقبال از چالش‌ها و خروج از ناحیهٔ راحت زندگی برای کشف ناشناخته‌ها را ضروری و مغتنم بشمارید و شناخت آینده را با سنجش کارهایی جدید و فعال ساختن تجربیاتی بدیع تعقیب نمایید .

دل و ذهن‌تان را از اشغال تصورات منفی و اخلال احساسات تاریک برهانید . نگرش‌تان را دیگرگون سازید ، نسخهٔ متفاوتی از کوشش و احساس را ترتیب دهید ، به روی صحنهٔ اعتماد و

استقامت رفته و برای بهره‌برداری از قوای نوظهور در تفکر و اخلاق و پدیدآیی و تعمیق مهارت‌های شایسته سر از پای نشناسید . به خورشید مثبت‌اندیشی ، نیکی و واقع‌گرایی سلام داده ، اجازه دهید تا ابرهای تیرهٔ خامی و نادانی را سترده ، رُخ بنمایاند و شما را برای برگزیدن راهبردها و انگاشت‌های تازه و ترقی مسئولانهٔ دستاوردها گرما و ضیاء بخشد .

باید مطمئن بود که تکاپو در میدان اکتشاف و اختراع هویت زندگی ، ادراک اصول و ارزش‌های مُبرّم و در دست‌گرفتن مهار خود ، حتی زمانی که برنامه درست پیش نمی‌رود ، حاجات قاطع و مستمر همگی ماست . بدین وسیله می‌توان دروازهٔ تکامل جان را گشود و نگریستن در آینهٔ صدق و نظارهٔ تبسم اقبال را توقع داشت .

صفحات کتاب تاریخ را که ورق بزنیم ، دیدگانمان ، صیدِ سیّادِ تلالُؤ چهره‌های برجسته شده ، به مَصیّدِ جذبۀ آنان افکنده می‌شوند . گویی چاره‌ای نداریم جز آنکه

توقّفی ولو اندک در یکی از کوچه‌باغ‌های خضیر بی‌نظیر قصّه زندگی‌شان داشته باشیم. الگوهایی که نوازشگر روح روشنگری‌اند و رونق‌بخش کامروایی در صحنه ایمان و جهد . مجاهدانی که کام اجتماع بشری را از صفای پر جلای حضور خویش خلوت بخشیده‌اند و آنانی که برای تفهّم حُسن و تفهیم جاهِ زندگانی جوشیده‌اند و خستگی‌ناپذیرانه کوشیده تا تکالیف راستین را به خوبی بیاموزند و بیاموزانند . آنها به راه افتادند تا معنای صائب زیستن را ورای منفعت‌طلبی‌های شخصی و عاری از خودپرستی بجویند و در مأمنی مطمئن و شگفت‌انگیز ، دیوان حیات را شورمندانه ورق زده ، غزل مبرهنّ تسلای دل را در آرامشگاهِ مزین معرفت زمزمه نمایند .

« سروش بنگال » ، کتاب حاضر ، چکیده‌نقلی است از سیره الهام‌آفرین و سروش انگیزه‌ساز مردی از جغرافیای بنگال که عشق و شیدایی را سرائید و بشر را به نواندیشی و پاسداشت ارزش‌های جاودانه فطری و تاریخ انسانی فراخواند . رابیندرانات تاگور از شخصیت‌های ماندگاری است که گرچه در گوشه‌ای از جهان رخ نمود و در زاویه‌ای چشم برهم نهاد ، لیکن شاهین کلام و مرامش از بام اقامتگاهش پرکشید و در بلندای آسمان سایر فرهنگ‌ها و ملل اوج گرفت . شمیم روح‌فزای

بینش و نسیم دلربای دانش او تفسیر دلنشینی از نغمات بودن و ماندن است. شاعری که عارفانه خلوت می‌گذراند، فیلسوفانه می‌نگریست و ترنمِ خوش‌طلعتِ هستی را بر لوح جنگل نشیط امید و در دیوان سبزینه‌دشتِ دوستی و محبت می‌نگاشت.

سرگذشت عمیق و تجربیات و افکار رفیع آن نستوه عالیقدر زوایایی ملموس از شئون حیات انسانی را به تصویر کشیده، الهام‌بخش ماست تا کارورزی و نیل به چیره‌دستی را در کارگاه دوران عمر پی گرفته، چتر کارآمدی و سازمندی با ارزش‌ها و احکام سپهر را بر مشیء خویش بگسترانیم.

درک متمایز تاگور از هندوئیسم، تصور از زندگی و مرگ، نگرش ویژه به طبیعت و نوآوری‌های آموزشی و تربیتی وی را باید برای بررسی سیرهٔ متفاوت تاگور مطالعه کرد. او با درک موقعیت ادبیات، فلسفه و زیبایی‌شناسی و فهم اجتماعی مختص خود، سیر اندیشه‌های جدید پسااستعماری را در شبه قاره متأثر و هدایت نمود. زبان تاگور، ابزاری برای گفتمان‌های تازهٔ شرق‌شناسی و فهم روند جهانی‌شدن است و رهیافت وی نسبت به تأثیر موسیقی و شعر و هنر در تشکیل و تنظیم هویت و فرهنگ انسانی، قابل توجه است و سرانجام هموست که نیک‌رایی و خلاقیت خویش را برای ارتقاء تعاملات نظری و عملی در مناسبات ملی و روابط منطقه‌ای و بین‌المللی به کار می‌گیرد.

تاگور با عمری مجاهدت، تربیت را زندگی کرد و آرمان‌های ایمانی و منش چندجانبهٔ انسانی‌اش را چنان گسترانید که رجوع بدانها حامل آذوقه و توشه‌ای برای حرکت رهروان منهج پرفراز و نشیب نظام حیات و بالندگی در دوران زیست است، به ویژه در عصر متحیر و متشتت کنونی

که فتح دروازه کامیابی سالم و مبارزه در میدان پروریدگی ستوده کاری است دشوار و البته که ممکن و همایون آثار .

نویسنده خود اذعان دارد که این کار به رغم تلاش‌ها ، از کاستی و نقصان مصون نیست ، لیکن توقع می‌رود که این فرآورده به لطف و امداد حق ، بتواند قدری راهگشا و انگیزه‌بخش بوده و در پرتو اعتنای خوانندگان ژرفاندیش و التفاتِ دانندگانِ مهرکیش در مراحل بعدی و به اقتضاء ، غنی‌تر گردد .